

הייתי שם

מונודרמה

מאת מוטי לרנר

©

עלילת המחזה מתרחשת על רקע אירועי יום שישי השחור במבצע "צוק איתן", שהתנהל ברצועת עזה בקיץ 2014. עם זאת כל הדמויות ופעולותיהן בדויות, ואין כל קשר בינן לבין דמויות אמת שפעלו במבצע. המחזה עלה לראשונה בפסטיבל תיאטרונטו ביפו ב-2019, בבימוי איציק ויינגרטן ובביצוע יואב דונט, ובהמשך בתיאטרון צוותא בתל אביב.

הדמות

עידו ביטון (33) - מורה למתמטיקה בבית ספר תיכון בבאר שבע, בה הוא מתגורר עם אשתו אורלי, מורה בבית ספר יסודי. איתי בן ה-3 הוא בנם. אמיר הוא אחיו הצעיר של עידו - רופא בביה"ח סורוקה.

הרקע לעלילה

עידו משרת במילואים כמפקד סוללת תותחים 155 מ"מ. עם תחילת מבצע צוק איתן ב-8 ביולי 2014 הוא גויס עם גדודו, וסופח כקצין קישור ארטילרי לגדוד חי"ר הפועל בדרום הרצועה. בתפקידו כקצין קישור ארטילרי הוא התלווה למג"ד החי"ר, והיה עליו לטווח את תותחי הסוללה שלו על מטרות שהמג"ד בחר. בבוקר יום שישי ה-1 באוגוסט, שפונה אחר כך "יום השישי השחור", הצטרף עידו לנגמ"ש המג"ד שיצא לסרוק את גזרת הגדוד לקראת הפסקת האש עם החמאס שעמדה להיכנס לתוקף בשעה 8:00. בשעה 9:16 נתקל צוות של פלוגת הסיור החטיבתית בחולייה של חמאס. בחילופי האש נהרגו המ"פ והקצין שלו, ומ"מ בדרגת סגן נפצע אנושות. חוליית החמאס גררה את המ"מ הפצוע לתוך מנהרה ונעלמה. כשהתבררו העובדות הללו, הכריז מפקד החטיבה על נוהל חניבעל¹.

חלל וזמן

המחזה מתרחש בסוף דצמבר 2014 בבית קברות בבאר שבע. הבמה ריקה. עידו פונה אל קהל הצופים בתיאטרון כאילו הם המלווים שהגיעו להלווייתו. לעלילה שלוש רמות: עלילת ההווה המתרחשת במהלך טקס ההלוויה של עידו, ובמהלכה הוא פונה אל המלווים, ביניהם אורלי אשתו, הוריו ואחיו. עלילת העבר היא רצף האירועים שמתאר עידו, אירועים שהתרחשו מן הלילה של ה-1 באוגוסט 2014 שבו הוא נטש את החזית ונמלט לביתו, ועד מותו בסוף דצמבר 2014. רמת העלילה השלישית היא סדרת פלאשבקים של עידו המתרחשים ביום ה-1 לאוגוסט 2014, כאשר הוא ביצע את הוראות המג"ד והמח"ט, והנחית אש על ריכוזי אוכלוסייה ברפיח. המונודרמה מתבצעת כמובן ברצף. החלוקה של הטקסט לרמות עלילה ולפסקאות ממוספרות נועדה לצורכי עבודה בלבד.

¹ נוהל חניבעל היה פקודה של צה"ל שקבעה כללים לפעולה מיידית במקרה של חטיפת חייל בידי האויב, ובין השאר התירה ירי על החוטפים גם אם הוא מסכן את החייל החטוף.

אור עולה על עידו העומד במרכז הבמה ופונה אל הקהל.

1. אתם לא מצליחים לומר שום דבר. אני רואה. ההלוויה נגמרה, הקברנים כבר הלכו, ואתם עדיין עומדים, כואבים ושותקים. לא מסוגלים לעזוב. אני רואה אותך רועדת בִּכְכִי, אורלי. אתם מסתכלים זה בזה מבוהלים, שואלים. איך? מה קרה לו? למה? למה לא שאלתם ביום שחזרתי משם? למה לא הקשבתם כשניסיתי לספר לכם? הרי ידעתם שהייתי שם באותו יום שישי שחור. ידעתם. אתם בטח חושבים שיצאתי מדעתי. שהשתגעתי. גם אִיִּפִי יחשוב שאבא שלו היה משוגע. אני רוצה שתדעו מה לספר לו כשהוא יגדל.

2. באותו יום שחור השמש שקעה ברבע לשמונה. האש שבערה עדיין בפאתי רפיח האירה לנו את הדרך. בשמונה וחצי חזרנו אל שטח הכינוס של הגדוד. נגמ"ש המג"ד חנה. הנהג כיבה את המנוע. השתררה דממה. אף אחד לא זז. אף אחד לא הוציא הגה. פתחתי את דלת הנגמ"ש ויצאתי. גררתי את עצמי מעבר לאוהל המפקדה, קרסתי על ארבע, והקאתי. כעבור רגע הזדקפתי, חזרתי אל עוקב המים, ושטפתי את הפנים. מה אני עושה עם עצמי עכשיו? מה אני עושה עם עצמי? מסביב שוכבים חיילי הגדוד המותשים, מפוזרים בין הנגמ"שים, ממתינים להוראות. הקצינים עומדים סביב המג"ד מקשיבים לתדריך. לפתע אני שומע את נהג האספקה מתניע את הקומנדקר. לפני שאני מבין מה אני עושה, אני רץ אל נגמ"ש המג"ד, מוציא את הקיט-בג, קופץ על הקומנדקר הנוסע, ומסתתר בין ארגזי תחמושת ריקים. הנהג לא מבחין בי. במחסום כרם שלום הוא עוצר לרגע. אני קופץ לכביש, מניח את הקיט-בג על המדרכה, ומתיישב עליו. הגוף שלי רועד. אני לוגם מעט מן המימייה. אט-אט חוזר לנשום. מה אני עושה? מה אני עושה? אורות מכונית יוצאת מן הקיבוץ. אם אני עולה עליה, אני עורק. כן. עורק. עורק משדה הקרב באמצע מלחמה. מה יגידו החיילים שלי? אני מורה. אני מחנך. מה יגידו התלמידים בבית הספר? אם אני לא עולה על המכונית הזאת, אני יכול עדיין לחזור לגדוד. אף אחד לא ישים לב שנעלמתי לכמה דקות. אבל המכונית מתקרבת. אני קם לקראתה ומניף יד. הנהג עוצר.

- באר שבע?

- כן.

אני פותח את הדלת ומתיישב לידו.

- נגמרה המלחמה?

- הבן שלי חולה.

- שיהיה בריא.

אני יורד בכניסה לעיר. לאן עכשיו? אני לא רוצה שתראי אותי ככה, אורלי. אני גם לא רוצה להפחיד את אִיִּפִי. אני פונה לרחוב שלכם, אימא ואבא. לא, ערב שבת.

אתם כבר מזמן ישנים. אז לאן ללכת? אליך, אמיר? אתה בטח בחדר מיון בסורוקה, מטפל בפצועים שהגיעו במשך היום. הרגליים מוליכות אותי הביתה. אני פותח את הדלת. מדליק אור. מציץ לחדר של אִיִּפִי. הוא יָשָׁן בשלווה במיטה הקטנה שלו. אני נכנס לחדר השינה. גם את כבר יִשְׁנָה, אורלי. אני מניח את הקיטבג על הרצפה ושם עליו את הרובה. פתאום הִתְעוֹרְרָתִי.

- עידו? מה קרה? מה קרה?

לא יכולתי לענות.

- אתה בסדר?
 - חיבקת אותי. נישקת אותי.
 - ראיתי בחדשות שהיה לכם יום נורא. דאגתי. ידעתי שאתה שם. אתה רוצה לשתות? לאכול? להתקלח?
 - לא הצלחתי לומר מילה.
 - נו, תגיד כבר משהו. אל תפחיד אותי.
 - חיבקתי אותך. התכרבלתי בזרועותיך. ויתרתי. בשתיים אחר חצות נשמע פתאום צלצול פעמון הדלת. שנינו קפאנו.
 - אף התלבשת ופתחת. אל הדירה נכנסו שני שוטרים צבאיים. הסמל ניגש אלי.
 - סרן עידו ביטון?
 - לא עניתי.
 - אתה בא איתנו. הוא אמר, ושלף אזיקים.
 - לא צריך, אמרתי.
 - מה הוא עשה? לאן אתם לוקחים אותי? תנו לו להגיד שלום לילד. הוא לא ראה אותו שלושה שבועות.
 - מצטער, אמר הסמל.
 - חיבקת אותי בכל הכוח.
 - תגיד משהו. תגיד.
 - דמעות זלגו מעיני. מחית אותן בכף ידך.
 - אני אוהבת אותך, עידו.
3. השמש זורחת. אנחנו יוצאים לסיור. אני יושב ליד המג"ד בנגמ"ש. אחרינו פלוגה ג'. אנחנו סורקים את הגזרה הדרומית של החטיבה. הפסקת האש צריכה להיכנס לתוקף בשמונה. אני מסתכל במשקפת. אזרחים פלסטינים חוזרים לבתיהם ברפיח, גברים, נשים וילדים. נושאים איתם צרורות וחבילות, אחרי שבועיים שהסתתרו רחוק מן ההפגזות.
- הפעם החמאס מתכוונים כנראה להפסיק את האש, אני אומר למג"ד.
 - כנראה, הוא עונה.
- כבר שמונה. אנחנו מתקדמים באיטיות, בודקים כל פחון וכל חוש. כל חממה יכולה להסתיר פתח של מנהרה. בתשע ורבע צעקות בקשר: הסיירת נתקלה. המ"פ נהרג. הקשר שלו נהרג. מ"מ שלוש נהרג. מ"מ שלוש?! הלילה הוא יִשָּׁן לידי. דוהרים למקום ההיתקלות. בדרך שומעים בקשר: המ"מ לא נהרג. הוא נחטף אל תוך מנהרה. המח"ט מאשר לסמ"פ להיכנס למנהרה כדי לחלץ אותו. אנחנו יורדים מן הנגמ"שים ומחפים על הפתח. הנה הסמ"פ והצוות שלו יוצאים מן המנהרה. בידיהם האפוד של המ"מ והקסדה שלו. הם מוכתמים בדם. אין ספק. הוא נפצע ונחטף.
- המח"ט צורח בקשר: נוהל חניבעל. נוהל חניבעל. מחלצים את החטוף. עוצרים את החוטפים. בכל מחיר. בכל מחיר.
- אני שולף את רשימת המטרות מן התיק. בונקר הפיקוד של חמאס. אולי החוטפים כבר הגיעו אליו.
- רובוט, כאן מעיל נמר. רובוט, כאן מעיל נמר, עבור. רובוט, כאן מעיל נמר. על מטרה זיווה 3. עשרה לדקה. חמש דקות. אש עבור.
- הסוללה מתחילה לירות. פגזים נופלים בקצב מטורף. בום. בום. בום...

4. השוטרים הצבאיים הדפו אותך והעלו אותי לג'יפ. מסיעים אותי לכלא 4. אני מבקש מהרס"ר לדבר איתך בטלפון, אורלי.
- היא מחפשת אותי. היא דואגת. אני גם רוצה עורך דין.
 - מי שערק באמצע קרב, אין לו שום זכויות.
 - הוא מכניס אותי לתא. אני חוטף את הטלפון מן הכיס שלו, נשכב על הרצפה, ומנסה להתקשר הביתה. הרס"ר דורך על היד שלי, מחליץ את הטלפון, ומשליך אותי לצינוק. אני לבד. לגמרי לבד. שְקֵט. שְקֵט מוחלט. פתאום אני שומע מישור בוכה. בוכה בקול שאני לא מכיר. קול לא שלי בוכה בתוכי. שעה. שעתיים. שלוש. והנה נפתחת הדלת. סוהר מכניס צלחת. אני לא מסוגל לאכול.
 - אני שובת רעב. עד שיגיע עורך הדין שלי. אני שובת רעב עד שהוא יגיע, או עד שאני אמות.
5. עשר ורבע.
- אתה רואה את המכוניות על הכביש? אולי הוא באחת מהן. תוריד עליהן אש, אומר המג"ד.
 - רובוט כאן מעיל. רובוט כאן מעיל. אזימוט שלושים. ימינה חמישים. יותר מאה. עבור.
 - הסוללה מסיטה את האש. הפגזים נופלים באזור הכביש.
 - עכשיו על הכיכר.
 - הכיכר מלא אנשים.
 - על הכיכר, הוא צועק. צריך לחסום את החארות האלה.
 - אני לא מוריד שם אש. לא מוריד.
 - המג"ד קורא למח"ט בקשר. המח"ט קורא לי.
 - מעיל כאן קדקוד. תעשה מה שאומרים לך. זאת פקודה.
 - קדקוד כאן מעיל. הכיכר מלא אנשים.
 - אתה תעשה מה שאומרים לך. שמעת? אם לא, אני בא ומכניס לך כדור בראש.
 - קדקוד כאן מעיל...
 - שמעת אותי?!
 - כאן מעיל. שמעתי, עבור.
 - גם החיילים בנגמ"ש צועקים.
 - אש. אש. תפסיק להתלבט. אם הוא חי, הוא מתפלל שיפגע בו פגז שלנו.
 - ופתאום נוחתת לידנו פצצת מרגמה. ההדף מדביק אותי לדופן הנגמ"ש. אני נחנק מן העשן.
 - קדימה אש, צורח המג"ד.
 - רובוט כאן מעיל. רובוט כאן מעיל. אזימוט שלושים. יותר מאה. ימינה מאתיים. יותר מאה. ימינה מאתיים...
6. למחרת בבוקר דלת הצינוק נפתחת. נכנס הרס"ר.
- לך תתקלח. תתגלח. תחליף בגדים. תאכל משהו.
 - אני רוצה עורך דין. אני רוצה לדבר עם אשתי.
 - אז תתנהג יפה, הוא אומר.

אני מתקלח. מתגלח. מחליף בגדים. אוכל. סמל מעלה אותי לג'פ. נוסעים דרומה. אחרי שעה וחצי אנחנו בחטיבה. הג'פ עוצר ליד אוהל המח"ט. הסמל מכניס אותי פנימה. ליד המח"ט יושב המג"ד. המח"ט מרים אלי את עיניו ומזהה אותי:

- אתה לא מבאר שבע? אתה לא הבן של שרה ביטון?
- כן, המפקד.
- היא הייתה הגננת שלי. מה קרה לך שם? תמיד היית בחור כזה טוב. פתאום השתגעת?
- מילאתי פקודות בלתי חוקיות, המפקד. הורדתי מאות פגזים על אזרחים.
- היינו חייבים לחליץ את המ"מ. חי או מת. זה מה שעושים בנוהל חניבעל.
- הפגזים האלה הרגו עשרות, המפקד. פצעו מאות. הרסו שכונות. אני הרגתי אותם. אני פצעתי אותם. אני הרסתי את הבתים שלהם. אני במו פי.
- המח"ט נהיה פתאום אדום.
- אני נתתי לך את הפקודות האלה, ביטון. מפקד האוגדה ואלוף הפיקוד שמעו אותי בקשר. אם הן לא היו חוקיות, הם היו עוצרים את האש.
- לא יכול להיות שהן חוקיות, המפקד. אלה היו אזרחים לא מעורבים. זקנים. נשים. ילדים. צריך חקירה.
- ודאי שתהיה חקירה. ברגע שהמלחמה תיגמר, תהיה אפילו וועדת חקירה. עכשיו תלך הביתה. במצב כזה אני לא רוצה לשפוט אותך. תנוח קצת. תתאושש. נדבר אחרי המלחמה.
- אני רוצה להישפט, המפקד. גם על עריקה. גם על מילוי פקודה בלתי חוקית.
- לך הביתה, ביטון, הוא מצווה עלי.
- אתה עשית ממני רוצח, המפקד.
- עוף מכאן כבר, צורח המג"ד.
- הוא תופס אותי בזרוע ומוציא אותי מן האוהל.
- מחכים לך שם ליד ה-ש.ג.

7. אורלי ואיתי, אתה, אבא, וגם את, אימא, יוצאים מהמכונית של אמיר. איתי רץ אלי, מזנק, מתרפק עלי. הריח שלו. הריח שלו. הוא ממשש אותי.
- דוד אמיר אמר שנשברת, אבא. איפה? ביד? ברגל? תראה לי. זה כואב?
 - אף משתיקה אותו, אורלי, ומחבבת אותי בכל הכוח. אנחנו נכנסים למכונית. אבא מְבַרֵךְ הגומל. אימא אומרת:
 - אל תדאג. המח"ט הזה היה אצלי בגן. אני אדבר עם ההורים שלו.
 - אמיר נוהג:
 - מחר תבוא אלי לבית חולים, אני אכתוב לך חוות דעת. תחזור לצבא ותחזור לעצמך.
 - אף אחד מכם לא העז לשאול שום דבר. אבא אומר:
 - במשפחה שלנו כולם עשויים מברזל, עידו. גם אתה.

8. חזרנו הביתה. בבתי הספר חופשת קיץ. החלטנו להתרחק מן הטילים הנופלים על באר שבע. לקחנו את איתי ועברנו אל ההורים שלך בחיפה. גם הם לא שאלו. גם הם לא רצו לדעת. בבקרים נסענו לים. בערבים הלכנו לקולנוע. בלילות לקחתי כדורי שינה. אבל ברגע שעצמתי את העיניים, הייתי שוב ברפיח. איתי הרגיש שאני לא מצליח להירדם, ובכל לילה היה בא למיטה שלנו ומחבק אותי בידיים

הקטנות שלו. בסוף אוגוסט הסתיימה המלחמה. אנחנו בבית. שנת הלימודים נפתחה. תלמידי כיתה ב' באמירים סיפרו לאורלי על הלילות בממ"ד. תלמידי כיתה י"ב במקיף א' סיפרו לי על הטיילים שנפלו בעיר, על בית שנפגע בשכונה ד' ועל בית שנפגע בשכונה ט'. אני סיפרתי להם על פְּרֵד הפגזים שנחת על רפיח, על מאות האזרחים שנהרגו ואלפי הבתים שנחרבו. תלמידה אחת אמיצה אמרה: זה נשמע נורא, עידו. האחרים לא התרשמו. לא רוצים לדעת.

9. אני לא מוותר. בכל שבוע אני מתקשר למג"ד ושואל מתי יִזְמְנו אותי להעיד לפני הקצין החוקר. בכל שבוע הוא משיב שאחכה בסבלנות. בסוף אוקטובר הוא מתקשר:

- התחקיר הסתיים, ביטון. כל מה שעשינו היה חוקי. פעלנו על פי הנוהל. אין מסקנות אישיות לגבי אף אחד. גם לא לגביך.
 - אני רוצה לראות את התחקיר הזה.
 - הוא חסוי.
 - אני רוצה לעמוד לדין!
- אבל הוא טרק. ביקשתי פגישה עם המח"ט, נְעִינִי בשלילה. כתבתי לאלוף הפיקוד ולרמטכ"ל. הם השיבו שהקצין החוקר העביר דו"ח לפצ"ר, והפצ"ר אישר את המסקנות. הכל היה חוקי.

10. אנחנו נעים בתוך שכונות רפיח. סורקים באש בית אחר בית. הבודדוזה מפרקים כל מבנה חשוד. אנחנו כבר יודעים שהמ"מ שנחטף, נהרג. בקסדה שלו התגלו פירורי מוח. עכשיו אנחנו מחפשים את הגופה. האזור הומה אזרחים. בגלל האש הם לא מסוגלים לברוח. אני אוטם את עצמי וממשיך לטווח.

- רובוט, כאן מעיל נמר. מטרה בננה 2. חמישה לדקה. חמש דקות. אש עבור.
- רובוט, כאן מעיל נמר. אזימוט שלושים ושמונה. יותר מאה, ימינה חמישים.

עכשיו גם חיל האוויר נכנס לגזרה. האזרחים עדיין לא פונו. גם לא קיבלו התראות. בום. פצצה של טון נופלת בצומת. ההדף מגיע עד אלינו. אני מסתכל במשקפת. האבק מתפזר. אלוהים אדירים. היו שם בתים. עצים. אנשים. הפצצה מחקה הכל. נשאר רק מכתש ענק. ריק.

11. כעבור ימים אחדים מתפרסם בלונדון דו"ח אמנסטי על ההפגזות שלנו. מאה שבעים הרוגים. רובם אזרחים. כשש מאות פצועים. אֶלְפִים בתים הרוסים. אני מדפיס מאתיים עותקים ושולח לחברי כנסת, לעיתונאים, לקצינים במילואים. אף אחד לא חוזר אלי. אני שולח מכתב ל"הארץ", מתאר מה ראיתי ומה עשיתי, ודורש לעמוד לדין. פורצת סערה. בלילה המג"ד מתקשר אלי.

- אתה מודח מן הגדוד, ביטון.
- אתה לא יכול להדיח אותי בלי משפט.
- משפט? בשביל מה? אתה מפיץ את ההאשמות האלה כי אתה לא מבין מהי מלחמה. כי אתה לא מבין איך מנצחים בה.

12. למחרת בבוקר אני מגיע לחדר המורים. מתיישב ליד אחד השולחנות. שלושה מורים שישבו סביבו, קמים ועוברים לשולחן אחר. כעבור רגע נכנסת המנהלת:

- אני רוצה לדבר איתך.

- הלכתי אחריה למשרד. היא סגרה אחרי את הדלת.
- אין לי ברירה, עידו. אתה מורה מצוין. מחנך מצוין. אבל אתה לא יכול להמשיך ללמד כאן.
 - למה?
 - משרד החינוך גילה שערקת מן היחידה שלך באמצע הקרב. לא די שערקת, אתה גם משמיץ את הצבא בעיתונים. המפקח טוען שאתה לא יכול להיות מחנך. הורים הודיעו הבוקר שהם לא שולחים את התלמידים לבית הספר, בגלל ההטפות הפוליטיות שלך.
 - לא הִטַפְתִּי. סיפרתי להם מה שהרגשתי בתור אדם. אדם מול בני אדם. אני המחנך שלהם. אני לא יכול להסתיר מהם את האמת. אֵת רוצה שהם יתגייסו לצבא בסוף השנה, ויעשו מה שאני עשיתי?
 - עשה לי טובה, עידו. אל תתווכח. זאת לא החלטה שלי.

13. לקחתי את התיק ופניתי אל השער. בדרך עצרו אותי כמה תלמידים.
- לאן, עידו? יש לנו מתמטיקה עכשיו.
 - המנהלת פיטרה אותי.
 - פיטרה אותך?! למה?
 - בגלל המכתב לעיתון על ההרג ברפיח.
 - איזה הרג?
 - ההרג שסיפרתי לכם עליו. הייתי שותף לו.
 - היית שותף לו? אתה?
 - טיווחתי את התותחים שלנו על אזרחים. על רחובות. על בתים. על מכוניות. על בתי ספר. על בית חולים.
 - איך עשית דבר כזה? בשביל מה אתה מספר לנו? יש לנו בחינות בגרות בסוף השנה.
 - אני מספר לכם כי הייתי פחדן. הייתי חלש. כי אני מקווה שאתם תהיו יותר חזקים ממני.
 - תלמידים נוספים החלו להתקבץ סביבי.
 - אנחנו הולכים אל המנהלת. לא ניתן לה לפטר אותך.
 - אבל איש הביטחון מיהר לדחוף אותי החוצה.

14. חזרתי הביתה, אורלי, וסיפרתי לך.
- אתה צודק, עידו. ההרג הזה היה זוועתי. גם בצבא יודעים את זה. לכן הם מינו קצין חוקר.
 - אבל הם לא פרסמו את המסקנות שלו.
 - אולי הם חושבים שהדיון צריך להיות פנימי?
 - הדיון צריך להיות פתוח, אורלי. כולם צריכים להשתתף בו. האחראיים על ההרג הזה חייבים לתת את הדין. גם אני.
 - אתה כבר עשית מספיק. המכתב שלך השפיע מאד.
 - אם לא יהיה דיון פתוח, ההרג הזה יהפוך לשיטה.
 - הצבא לא רוצה שההרג הזה יהפוך לשיטה. עובדה שנוהל חניבעל כבר בוטל.
 - בוטל? מאיפה את יודעת?
 - המג"ד שלך התקשר אלי.

- אליך?!
 - הוא ביקש ממני להרגיע אותך. הוא אומר שאתה גורם הרבה נזק לגדוד. גם לנו. אם תמשיך ככה, לא תמצא עבודה.
 - יש עדיין בתי ספר שבהם מורה יכול להגיד מה הוא חושב.
 - אבל אולי אתה טועה? אולי המספרים של אמנסטי מוגזמים? המג"ד אומר שהיו להם שבעים הרוגים. רובם לוחמים.
 - הייתי שם, אורלי. ראיתי במו עיני עשרות אזרחים נהרגים. ראיתי את הפגזים שלנו קורעים אותם לגזרים.
 - אני מאמינה לך, עידו. אני יודעת שהמלחמה שלך צודקת. אני לא מתעקשת שתפסיק אותה. אבל אני גם רוצה שתחזור לעצמך. שתחזור ללמד. שתחזור לשחק עם איתי אחרי הצהריים. איך נעשה ככה עוד ילד?
15. אני מוציא את הראש מהנגמ"ש. סורק את הרחוב במשקפת. על גג אחד הבתים אני מזהה צלף.
- רובוט, כאן מעיל נמר. רובוט, כאן מעיל נמר. על מטרה נרקיס 1. חמישה נפיץ. עבור.
 - הסוללה יורה. מה זה? אימא ושלושה ילדים יוצאים מפתח הבית. תברחי מטומטמת. קחי את הילדים ותברחי. מהר!
 - רובוט, כאן מעיל. רובוט, כאן מעיל. חדל אש. חדל אש.
 - פגז נופל לידה. ענן אבק. האימא מנסה לקום. היא פצועה. רסיס כרת את זרועה. היא בקושי עומדת. שניים מן הילדים מוטלים על המדרכה. הם כבר מתים. בידה האחת היא מנסה לגרור את השלישי שזוחל על האדמה.
 - רובוט חדל אש! חדל אש!
16. בשבת באתי לדבר איתכם, אימא. שניכם ישבתם ושתקתם. ניסיתי לדובב אתכם. כל השבוע אני מתקשר אליכם, אבא. למה לא עניתם? אתמול דפקתי בדלת. לא פתחתם.
- הרב לא נתן לי לעלות לתורה הבוקר. אני אשם שאתה עריק. אני אשם שאתה מוסר.
 - אני רוצה להסביר לכם מה קרה שם.
 - אני לא רוצה לשמוע שום דבר. קודם כל אתה מפסיק לחרף ולגדף את הצבא. אחר כך אתה עושה תשובה וכפרה.
 - לא, אבא. קודם כל אתם מקשיבים לי. הרגתי שם עשרות אזרחים. אני חייב לעמוד לדין. אני והמפקדים שלי. וכל המפקדים שלהם. אם אני אשב בכלא, אתם תצטרכו לדאוג לאורלי ואיתי.
 - אף התחלת לבכות ויצאת.
 - תראה מה עשית לה, צרחת ויצאת אחריה.
 - למחרת באתי אליך לסורוקה, אמיר. הסתגרנו במחסן הציוד. לא רצית שיראו אותנו יחד.
 - יצאת מדעתך? היית קצין כל כך מצטיין, ועכשיו אתה מעודד סרבנות? אבא מתבייש לצאת מן הבית. אימא בוכה. לחץ הדם שלה בשמיים. תחשוב עליהם. תחשוב על אורלי ואיתי. מותר לך לחשוב גם על עצמך. אם תשב בכלא, המתים האלה יקומו לתחייה?

- אמיר, בלבנון הייתי חייל בסוללה. בעופרת יצוקה הייתי קצין בסוללה. לא ידעתי על מה אני יורה. גם לא רציתי לדעת. אבל ברפיח הייתי בקו האש. ראיתי את הפגזים שטיווחתי מתפוצצים על ילדים. אתה טיפלת בנפגעי הפגזות. אתה יודע איך הם נראים. ופתאום הזעיקו אותך לחדר ניתוח, והלכת.

17. חזרתי הביתה. כל בוקר אני לוקח את אִיִּי לגן. על המדרכה ממול הוא רואה משמרת מחאה של חיילי מילואים. אני מסביר להם שאני לא אדם פוליטי. אף פעם לא השתתפתי בשום הפגנה. בבחירות האחרונות אפילו לא הצבעתי.
- הדרישה לחקור את אירועי יום שישי השחור משרתת אתכם. אתם צריכים לדעת מה מותר ומה אסור במלחמה.
 - אִיִּי לא מבין את הוויכוח, אבל הוא מרגיש את הזעם שלהם, ומושך בידי כדי להאיץ בי. כשאנחנו מתרחקים הוא פורץ בבכי.
 - אל תבכה, מתוק, אל תבכה. אבא יודע מה הוא עושה.

18. ביקשתי פגישה עם שר הביטחון. הוא לא ענה. הקמתי אוהל מול המשרד שלו בתל אביב, ותליתי שלט: הרגתי עשרות אזרחים ברפיח. אני דורש לעמוד לדין. בלילה הגיעו שוטרי יס"מ, ופינו אותי בטענה שאני מפר את הסדר הציבורי. (לאורלי) אָף ניסית להרגיע אותי.
- די, עידו. די. עשינו הכל. אין יותר מה לעשות.
 - זאת רק ההתחלה, התעקשתי.
 - מה קורה לך? אתה מוכן להקריב אותי ואת אִיִּי כדי להתגאות שהידיים שלך נקיות?
 - אני לא מתגאה. אני מפחד.
 - ממה?
 - ראיתי שם איזה מין בן אדם אני. ראיתי מה אני מסוגל לעשות.
 - אתה האדם הכי טוב שאני מכירה.
 - לא, אורלי, אני לא.
 - אתה פֶּן. אבל אם אתה מתעקש לשבת בכלא, אז כנראה שכבר ויתַרְתָּ עלי.
 - אם אָף לא מנסה להבין מה קרה לי שם, אז כנראה שאָף ויתרת עלי.
 - די כבר, עידו. תפסיק לרחם על עצמך.
 - אני מרחם על עצמי?! הדם של אלה שהרגתי עדיין על הידיים שלי. עליהם אני מרחם. אני חושב שהלילה אני אלך לישון על הספה בסלון.

19. למחרת קִוְרָת מן העבודה והסתגרת בחדר השינה. דפקתי בדלת. לא ענית. טלפנתי למרכז אמנסטי בלונדון. כדי לעורר שיח ציבורי, הם אמרו, צריך להעמיד לדין את המח"ט שנתן את הפקודות. אם לא בישראל, אז באירופה. פתאום פָּתַחְתָּ את הדלת. השתגעתי? אתה מסגיר להם את המח"ט? המפגינים בחוץ יהרגו אותך. גם אותי ואת אִיִּי. תפנה קודם לפצ"ר. תפנה לפרקליטות. תפנה לבג"ץ.
- ומה יגיד בג"ץ?
 - אתה תעשה מה שהוא יגיד!
 - אני לא עיוור, אורלי. אני רואה כמה אני מכאיב לך. אבל אם אני לא אעשה את זה, אני באמת אשתגע.

20. אמנסטי הפיץ את העדות שלי למשטרות באירופה. בסוף דצמבר הגיע המח"ט עם המשפחה שלו לביקור בלונדון. כשהוא הציג את הדרכון בשדה התעופה, הוא נעצר בחשד לפשעי מלחמה. כל המדינה רעשה. האצבע המאשימה הופנתה אלי ואל המכתב שלי ב"הארץ". מאות הצטרפו למחאה על המדרכה. הצעקות והצרחות היו בלתי נסבלות. הסתגרתי בבית. המשטרה הציבה עלי שמירה. (לאורלי) את הפסקת לדבר איתי. יצאת בבוקר, חזרת בערב, לא החלפת איתי מבט.

21. כעבור שבוע התקשרו ממשטרת לונדון והזמינו אותי להעיד. (לאורלי) כשהתחלתי לארוז שְׂבָרָת את השתיקה שלך.

- אתה לא נוסע לשם. זאת התאבדות. אני לא מוכנה לוותר עליך.
- גם אני לא מוותר עלייך, אורלי. ברגע שאני אעיד, המלחמה הארורה הזאת תיגמר. אני נשבע. אם אני לא אעשה את זה, אני אשנא את עצמי כל חיי.
- ניסיתי לחבק אותך. אבל אף חבטת בכוח על החזה שלי.
- אתה מעדיף שאני אשנא אותך כל חיי? שְׂאִיִּי ישנא אותך?

22. נציגי אמנסטי חיכו לי בשדה התעופה בלונדון, והסיעו אותי לחדר החקירות במשטרה. המח"ט כבר ישב מול חוקריו. כשהוא ראה אותי, הוא נדהם.

- באת להעיד נגדי? השתגעת? יש לי חיילים בקו. אני אחראי על הביטחון של כל הגזרה. אני חייב לחזור לשם מחר.
- החוקרים האנגלים ניסו להרגיע אותך, אבל הזעם שלך הלך וגאה.
- עשרים שנה אני מסכן את החיים שלי בשביל אנשים כמוך והמשפחות שלהם, ואתה מלשין עלי? אני אשב בכלא כל החיים שלי בגללך. על מה?
- לא הספקתי לענות. הוא הסתער עלי ותפס אותי בצוואר.
- אתה הכנסת אותי הנה, ואתה תוציא אותי מכאן. תודיע להם מיד שאתה חוזר כך מכל מה שאמרת.
- החוקרים קפצו עליו ואזקו אותו. כעבור כמה רגעים הוא השתלט על עצמו.
- מהרגע הזה אני לא עונה לשום שאלה. אני דורש שהשגריר שלנו יבוא הנה. נשלחתי על ידי המדינה, והמדינה תגן עלי.

23. אני ליד המג"ד בנגמ"ש. המח"ט צורח בקשר.

- לחסום את הכביש לעזה, לחסום אותו מיד.
- אש, פוקד עלי המג"ד. על הכביש. שהחוטפים לא יספיקו לברוח. קדימה. אש.
- אני מזהה את המטרה על המפה.
- רובוט כאן מעיל. מטרה נרקיס 3. אש, עבור.

אני מסתכל במשקפת, מחכה לפגז ראשון. נהר של אזרחים רצים מבוהלים. משפחות שלמות נמלטות מהשכונות המופצצות. הפגז נוחת בדיוק על המטרה. גופות וחלקי גופות מתעופפים באוויר בין ענני האבק. נהר האזרחים מתפצל מיד לפלגים דקיקים הזורמים לרחובות הצדדיים.

- אש, אש, צורח המג"ד.
- רובוט כאן מעיל, אני גונח. עשרה לדקה. אש עבור.

פגז נוחת באמצע סמטה צרה. ההדף ממוטט את קירות הבתים. האבק שוקע. כלב מדדה נחלץ מתוך גל האבנים. אחריו אישה. אחריה ילדה. היא צולעת כמה צעדים וצונחת.

- רובוט, כאן מעיל. חדל אש. רובוט כאן מעיל, חדל אש.
- המג"ד חוטף ממני את השפופרת.
- רובוט, כאן קדקוד. המשך אש! רובוט, כאן קדקוד. המשך אש!

24. למחרת בבוקר חזרתי לתחנה. המח"ט ישב זועף ושותק מול שני חוקרים אנגלים. החלטתי בכל זאת לדבר אליו:

- אתה נתת את פקודת חניבעל. אתה קבעת את המטרות לתותחים. ידעת שאנחנו מפגיזים שכונות מגורים. ידעת שאנחנו הורגים אזרחים. והורית לנו להמשיך. עד היום סירבת להסביר למה ההרג הזה היה הכרחי. אתה חייב להסביר את זה עכשיו. אם ההסבר שלך לא יספק, שנינו נעמוד כאן לדין. אתה על הפקודות שלך, ואני על כך שמילאתי אותן. עכשיו הוא כבר לא הצליח להתאפק.
- את מי ההסבר שלי צריך לספק?! את האנטישמים האלה? אותך?! הפקודות שלי אושרו על ידי מפקד האוגדה ואלוף הפיקוד, והרמטכ"ל, ושר הביטחון. רק להם אני חייב הסבר.
- והוא חזר שוב לשתוק. החוקרים הורו להחזיר אותו לתא. ליד הדלת הוא עצר. אני יודע שהם מקליטים כל מילה ומתרגמים אותה. אני יודע שהם ישתמשו נגדי בדברים שאומר. אבל אין לי מה להסתיר. ידעתי שאנחנו הורסים בתים והורגים אזרחים. ידעתי גם שהמ"מ שנחטף כבר מת. המטרה הייתה כפולה. לחלץ את הגופה שלו, ובעיקר להשיג הרתעה. כל מי שחוטף חייל שלנו, צריך לדעת שלחטיפה יש מחיר כבד. עכשיו כל הערבים יודעים את זה. עובדה שמאותו יום, הם לא ניסו לחטוף. אתה יכול לצטט אותי. אני גם אגיד את זה בגאווה במשפט.

25. כשחזרתי לארץ, חיכית לי בשדה התעופה. חיבקת אותי ובכית.
- זה נגמר, אורלי. המלחמה שלי הסתיימה. אני מסתפק בכך שהמח"ט יעמוד לדין.
 - הוא לא יעמוד לדין. לא שמעת חדשות? ראש הממשלה דרש מממשלת בריטניה לשחרר אותו.
 - מה?!
 - מחר הוא חוזר לארץ.
 - בסדר. הבטחתי, ואני מקיים. אני מרים ידיים.
 - הסתכלת בי רגע ארוך:
 - מעכשיו אתה לא מדבר יותר על רפיח. אתה גם לא חושב על זה יותר. הלילה אתה חוזר לישון במיטה שלנו.
 - בטח, אמרתי, וחיבקתי אותך. ואנחנו מנסים לעשות עוד ילד.
 - יהיה לנו עוד ילד. יהיה.
 - כשחנינו ליד הבית, התקרבה אלינו ניידת. יצאו ממנה קצין ושני שוטרים.
 - עידו ביטון? אתה עצור.
 - על מה?

- על מסירת ידיעה סודית למי שאינו מוסמך.
- 26. נלקחתי מיד לחקירה, אבל הסערה לא שככה. בכל יום הצטרפו מאות לרצח האופי שנערך לי. כולם הציגו אותי כפחדן. כעריק. כמשת"פ. כבוגד. הקולות האלה חלחלו לתוך חדר החקירות.
 - אם תודה ותביע חרטה, תקבל מאסר על תנאי ותחזור הביתה, הבטיחו החוקרים.
 - ואיך אני אחיה כאן אחרי רצח אופי כזה? איך אני אֶלְמֵד? איך אני אחנך? רק חקירה חוזרת תטהר אותי.
- 27. ואז נכנסתם, אבא. את, אימא, הבאת קוסקוס וציור של אִיתִי.
 - אתה חייב לחתום על עסקת טיעון, אמרת.
 - עסקת טיעון?! מאיפה אתה יודע שהציעו לי? הִתְחַלֵּף לגמגם.
 - מי שלח אתכם, אבא?
 - לא ענית.
 - המח"ט?
 - הִמְשַׁכְתָּ לשתוק. אֵת ענית במקומו:
 - אימא שלו באה אלינו וביקשה שנדבר איתך.
 - אז מיד נִבְהַלְתָּם וּמִיִּהְרַתְּם לכאן? חמישה חודשים התחננתי אליכם ואתם לא ניסיתם אפילו להקשיב לי. אם לא תעמדו לְצַדִּי, הם יטחנו אותי לאבק. פתאום הִתְחַלֵּף לבכות.
 - הוא אחד משלנו, עידו. אצלנו כולם עֲרָבִים זה לזה.
- 28. כשהלכתם, הודעתי לחוקרים שאני מכחיש את כל ההאשמות נגדי, אני מוותר על עורך דין, ואני מתכוון להגן על עצמי בעצמי. בחצות נכנס המח"ט, סימן לחוקרים לצאת, והתיישב מולי.
 - ביטון, אני יכול להוציא אותך מפה מחר בבוקר בלי משפט ובלי עונש. אתה תחזור הביתה. אל אשתך ואל הילד שלך. משמרת המחאה מול הדירה שלכם תתפזר. אף אחד לא יטריד אותך יותר.
 - מה אני צריך לעשות בשביל זה?
 - שום דבר.
 - מה זאת אומרת שום דבר?
 - זאת אומרת שאתה לא צריך לעשות שום דבר. להפך. אתה תשתחרר. תנמיך פרופיל. תִּישָׁכַח. בעוד שנה-שנתיים תוכל לחזור ללמד.
 - ומה בעניין החקירה של מה שקרה?
 - החקירה הסתיימה.
 - צריך חקירה חיצונית. הקצין החוקר יֵדַע שהוא מונה כדי לנקות את הצבא.
 - ודאי. הדו"ח נכתב כדי למזער נזקים. כדי שהאו"ם לא ימנה וועדת חקירה משלו. מה הצדקנות הזאת, ביטון? אז הרגת. אז מה? כולנו הורגים. חיי אדם לא כל כך יקרים כאן כמו שאתה חושב. יִיָּהְרְגוּ עוד הרבה. גם אצלנו. גם אצלם. כל אלה שאנחנו הרגנו יִשָּׁכְחוּ.
 - אבל אם אנחנו ניתן את הדין על מה שעשינו, יִיָּהְרְגוּ פחות. גם אצלנו.

- להפך. אם נעמוד לדין, אז במלחמות הבאות החיילים יִפְחָדוּ להילחם, ואלפים אצלנו ייהרגו. אם זה מה שאתה רוצה, אתה תשב בכלא כל החיים שלך.
 - ואתה חושב שאני אשתוק שם?
 - יש לנו הרבה דרכים לסתום לך את הפה.
29. כעבור יומיים קיבלתי מן הפרקליטות את כתב האישום. התובע דרש מעצר עד תום ההליכים. באותו יום בָּאת לבקר, אורלי. כבר יָדַעְתָּ על השיחה עם המח"ט.
- אני לא יכולה להמשיך ככה, עידו. גם איתי לא יכול. הוא מרטיב בלילה. הוא כל הזמן בוכה.
 - אני אשתחרר עוד כמה ימים, אורלי.
 - כמה ימים?! אתה תשב בכלא עשר שנים!
 - את לא מאמינה שאני אֶזְכָּה במשפט?
 - ואם לא תזכה בו?
 - ודאי שאני אזכה בו.
 - עידו, אם אתה לא מקבל את ההצעה של המח"ט, אז....
 - אז מה? אז מה?!
 - אז אני לא בטוחה שאני אבוא לבקר אותך בזמן הקרוב.
 - כשיצאת, התחלתי למות.
30. למחרת הגיעו אנשי יחידת נחשון של השב"ס, כבלו את ידי ורגליי, והובילו אותי לבית המשפט. (להוריו ואחיו) אתם כמובן לא הייתם שם. גם לא חשבתי שתהיו.
31. הזינאנה חנתה ליד הכניסה האחורית. עֲשָׂרוֹת אזרחים זועמים חיכו לי. כשנפתחה הדלת, הם התחילו לצעוק: בן זונה. עונש מוות מגיע לך. טינופת. חלאה. כשירדתי, הם הסתערו לעברי באגרופים ובבעיטות. אנשי נחשון פילסו לי דרך ביניהם. תוך כדי הדחיפות והחבטות חשתי לפתע דקירה קלה באחורי הֶיָּרֵךְ. לא ייחסתי לה חשיבות, ונכנסתי למבואה.
32. האולם היה מלא. אנשי מילואים, קצינים משוחררים, משפחות חללים. האוויר היה דחוס בשנאתם. חיפשתי אותך שוב ושוב ביניהם. בכל פעם שנפתחה דלת, קיוויתי שהִגְעָתָּ. השופט קרא את כתב האישום ופנה אלי:
- מסירת ידיעה סודית היא עבירה חמורה, מר ביטון. אני חוזר ומציע לך להיעזר בעורך דין.
 - כבוד השופט, אני לא זקוק לעורך דין. אני אגן על עצמי באמצעות חוש הצדק הטבעי שלי. אסור היה להרוג מאה שבעים אזרחים. אסור היה לפצוע שש מאות זקנים, נשים וילדים...
 - הקהל הגיב בקריאות בוז.
 - תגיד את זה כשיגיע תורך, נזף בי השופט.
 - לפתע חשתי סחרחורת. נאחזתי בדוכן והמשכתי.
 - כבוד השופט, רוב חיילי החטיבה ראו את הפגזים שלנו נוחתים על הבתים... על הרחובות... על הדוכנים בשוק... לו עוד שניים-שלושה מהם היו מְדַבְּרִים, לא הייתי נוסע ללונדון להעיד...
 - הסחרחורת הלכה וגברה. התגברו גם הקללות והנאצות. שוב חיפשתי אותך בקהל.

- כבוד השופט. גם הטייסים שהפציצו... הם לא ראו את ההרוגים במו עיניהם... אבל הם ידעו כמה הם הרגו... כמה הם פצעו... הם ידעו ושתקו... לכן לא הייתה לי ברירה... אם רק אני מוכן לדבר, אז אני חייב לדבר... השופט ראה שאני עומד לקרוס והורה לי לשבת. הוא המשיך לדבר. שפתיו נעו, אבל קולו לא נשמע. מחנק החל מטפס ועולה בגרוני, ופתאום הבנתי. הדקירה בירך. כן. זאת הדקירה בירך. מי זה היה? למה? כמה זמן נותר לי? דקה? חצי דקה? איפה את? איפה את? אני מוכרח לראות אותך. פתאום זיהיתי את המח"ט בשורה האחרונה. מבטינו נפגשו. הוא השפיל את עיניו. השופט היסה שוב את היושבים באולם. פניתי אליהם בשארית כוחי.
- רציתי להאמין שלו הייתם שם... לו הייתם שם וראיתם... משהו מקם היה דורש להפסיק את ההפגזות... את ההפצצות... את ההרג... רציתי להאמין שלו הייתם שם... משהו מקם היה מתקומם... היה מוכה... טבח הוא טבח... אבל עכשיו... כשאני רואה את השנאה... כשאני רואה את הפחד... אני כבר לא בטוח... יכול להיות שטעיתי... יכול להיות שהשליתי את עצמי... לו הייתם שם, גם אתם הייתם שותקים... הורגים ושותקים... (גרונו נחנק)

33. השופט הורה לפנות אותי לבית החולים. (לבני משפחתו) אני מקווה שהזעיקו אתכם להיפרד ממני. אני לא יודע אם באתם. (לאורלי) אני לא יודע אם הבאת את אימי. באותו לילה נקבע מותי. הפתולוגים החליטו שסבלתי מכשול לבבי. הם לא הבחינו, או לא רצו להבחין, בדקירה בגרף. מי שהזריק לי את הסם הקטלני הצליח להשתיק אותי מבלי שאף אחד ידע. כנראה שהאמת הייתה לו קשה מדי. (שתיקה) חבל שהייתי צריך למות כדי לספר לכם אותה.

סוף